KOMISJONI OTSUS (EL) 2021/741,

5. mai 2021,

Taani teatatud riiklike õigusnormide kohta, mis käsitlevad nitriti lisamist teatavatele lihatoodetele

(teatavaks tehtud numbri C(2021) 3045 all)

(Ainult taanikeelne tekst on autentne)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 114 lõiget 6,

ning arvestades järgmist:

I. FAKTID JA MENETLUS

(1) Komisjoni otsusega (EL) 2018/702 ([1]) kiideti heaks kaaliumnitriti E 249 ja naatriumnitriti E 250 (edaspidi „nitritid“) lisamist lihatoodetele käsitlevad Taani riiklikud õigusnormid, mis sisalduvad 4. septembri 2015. aasta korralduses nr 1044 lisaainete kohta toiduainetes (*BEK nr 1044 af 4.9.2015, Udskriftsdato: 25.9.2017, Fødevareministeriet*), millest Taani Kuningriik teatas komisjonile 10. novembri 2017. aasta kirjaga vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 114 lõikele 4. Need riiklikud õigusnormid kiidetakse heaks kuni 8. maini 2021.

(2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1333/2008 ([2]) on sätestatud nitritite lihatoodetes kasutamise tasemed ja muud tingimused.

(3) Komisjoni otsuse (EL) 2018/702 kohaselt peaks Taani olukorda jälgima ja koguma andmeid selle kohta, kas määruses (EÜ) nr 1333/2008 sätestatud piirmäärade kohaldamisega saavutatakse nõutav kaitsetase, ja kui ei saavutata, siis kas see tooks kaasa vastuvõetamatu riski inimeste tervisele.

(4) Taani teatas 6. novembri 2020. aasta kirjaga komisjonile oma kavatsusest jätkuvalt kohaldada nitritite kasutamist lihatoodetes käsitlevaid riiklikke õigusnorme, mis erinevad määrusest (EÜ) nr 1333/2008. Oma teate toetuseks esitas Taani teabe, mis hõlmab andmeid lihatoodete tarbimise ja impordi kohta, kokkupuute kohta nitrititega, lihatoodetes sisalduvaid nitriteid käsitlevat analüüsi, teavet botulismi esinemise kohta ning Taani tehnikaülikooli juurde kuuluva riikliku toiduinstituudi ajakohastatud riskihindamist.

1. LIIDU ÕIGUSNORMID

1.1. **ELi toimimise lepingu artikli 114 lõiked 4 ja 6**

(5) ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikega 4 on ette nähtud: „Kui pärast seda, kui Euroopa Parlament ja nõukogu või nõukogu või komisjon on ühtlustamismeetme vastu võtnud, peab liikmesriik artiklis 36 märgitud oluliste vajaduste tõttu või seoses keskkonna või töökeskkonna kaitsega vajalikuks säilitada siseriiklikke norme, teatab ta nendest normidest ja nende säilitamise põhjustest komisjonile.“

(6) Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikele 6 kinnitab komisjon kõnealused siseriiklikud normid või lükkab need tagasi kuue kuu jooksul pärast teatamist, olles eelnevalt kindlaks teinud, kas need on või ei ole meelevaldse diskrimineerimise vahendid või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangud, ja kas need kujutavad või ei kujuta endast takistust siseturu toimimisele.

([1]) Komisjoni 22. mai 2015. aasta otsus (EL) 2015/826 Taani teatatud riiklike õigusnormide kohta, mis käsitlevad nitriti lisamist teatavatele lihatoodetele (ELT L 130, 28.5.2015, lk 10).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1333/2008 toidu lisaainete kohta (ELT L 354, 31.12.2008, lk 16).

1.2. **Määrus (EÜ) nr 1333/2008**

(7) Määruse (EÜ) nr 1333/2008 üldpõhimõtete kohaselt võidakse toidu lisaaine heaks kiita ainult siis, kui suudetakse ära näidata mõistlik tehnoloogiline vajadus, selle ohutus ning kui lisaaine kasutamine ei eksita tarbijat.

(8) Määruse (EÜ) nr 1333/2008 II lisas on sätestatud liidu loetelu toidus kasutada lubatud lisaainetest ja kõnealuste lisaainete kasutamise tingimused. Toidu lisaainena võib lasta turule ja kasutada toidus vaid liidu loetellu kuuluvaid toidu lisaaineid kõnealuses loetelus esitatud kasutustingimustel.

(9) Nitriteid on lihatoodetes kasutatud aastakümneid, muu hulgas selleks, et tagada koostoimes teiste teguritega lihatoodete, eelkõige soolatud lihatoodete säilimine ja mikrobioloogiline ohutus, takistades muu hulgas eluohtliku botulismitekitaja *Clostridium botulinum*'i paljunemist. Samal ajal tunnistatakse, et lihatoodetes leiduvad nitritid võivad põhjustada nitrosamiinide moodustumist, millest mõned on osutunud kantserogeenseks. Seepärast tuleb selle valdkonna õigusaktides leida tasakaal ühelt poolt lihatoodetes leiduvatest nitritidest põhjustatud nitrosamiinide moodustumise ohu ja teiselt poolt nitritite kaitsva mõju vahel, kuivõrd need takistavad bakterite, eelkõige botulismitekitajate paljunemist.

(10) Määruse (EÜ) nr 1333/2008 II lisa E osa punktis 8.3 (lihatooted) on sätestatud tootmise ajal lisatava kaaliumnitriti (E 249) ja naatriumnitriti (E 250) maksimumkogus. Maksimaalne lisatav kogus on 150 mg/kg lihatoodetele üldiselt ja 100 mg/kg steriliseeritud lihatoodetele. Mõne üksiku teatavates liikmesriikides traditsiooniliselt valmistatava soolatud lihatoote puhul on maksimaalne lisatav kogus 180 mg/kg.

(11) Erandina üldreeglist on määruse (EÜ) nr 1333/2008 II lisa E osa punkti 8.3.4 (traditsioonilised soolatud lihatooted, mille puhul kehtivad nitritite ja nitraatide osas lisasätted) toidugrupi puhul ette nähtud jääkide piirnormid tootmisprotsessi lõpus teatavatele traditsioonilistele soolatud lihatoodetele, mida toodetakse traditsioonilistel valmistamisviisidel. Selliste toodete eri rühmade suhtes kohaldatakse jääkide piirnorme 50 mg/kg, 100 mg/kg ja 175 mg/kg, näiteks 175 mg/kg Wiltshire peekoni, *dry cured bacon*'i ja teiste samalaadsete toodete puhul ning 100 mg/kg Wiltshire singi ja teiste samalaadsete toodete puhul.

(12) Jääkide piirnormid on erandid maksimaalseid lisatavaid koguseid käsitlevast üldeeskirjast. Kõnealused piirnormid kehtivad üksnes teatavate toodete puhul, mida valmistatakse traditsiooniliselt teatavates liikmesriikides ja mille puhul ei ole võimalik lisatavat kogust kontrollida nende toodete valmistamise viisiga kaasneva soolade lihasse imendumise tõttu. Määruses on kirjeldatud nimetatud toodete valmistamise protsessi, et oleks võimalik teha kindlaks „sarnased tooted" ning teha selgeks, milliste toodete kohta eri piirnormid kehtivad.

(13) Praegu määruses (EÜ) nr 1333/2008 ja varem Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2006/52/EÜ ([3]) sätestatud piirnormid põhinevad toidu teaduskomitee 1990. ([4]) ja 1995. aasta ([5]) ning Euroopa Toiduohutusameti (edaspidi „toiduohutusamet") 26. novembri 2003. aasta ([6]) arvamusel. Maksimaalsed lisatavad kogused tuginevad nimetatud teaduslikes arvamustes osutatud vahemikele. Arvestades (soolatud) lihatoodete ja valmistamisviiside rohkust liidus, oli liidu seadusandja seisukohal, et asjakohast nitritikogust ei ole võimalik iga toote puhul eraldi määrata.

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiiv 2006/52/EÜ, millega muudetakse direktiivi 95/2/EÜ toiduainetes kasutatavate lisaainete (välja arvatud värv- ja magusainete) kohta ning direktiivi 94/35/EÜ toiduainetes kasutatavate magusainete kohta (ELT L 204, 26.7.2006, lk 10).

([4]) Arvamus nitraatide ja nitritite kohta, mis avaldati 19. oktoobril 1990, Euroopa Komisjon – toidu teaduskomitee aruanded (26. seeria), lk 21.

([5]) Arvamus nitraatide ja nitritite kohta, mis avaldati 22. septembril 1995, Euroopa Komisjon – toidu teaduskomitee aruanded (38. seeria), lk 1.

([6]) Bioloogiliste ohtude teaduskomisjoni arvamus komisjoni taotluse kohta, mis käsitles nitritite/nitraatide mõju lihatoodete mikrobioloogilisele ohutusele. The EFSA Journal (2003) 14, lk 1.

2. TEATATUD RIIKLIKUD ÕIGUSNORMID

(14) Taani teatas 6. novembril 2020 riiklikest õigusnormidest, mis sisalduvad 30. oktoobri 2018. aasta korralduses nr 1247 lisaainete kohta toiduainetes (BEK nr 1247 af 30.10.2018, Udskriftsdato: 3.9.2020, Miljø- og Fødevareministeriet). Kõnealuse korraldusega muudeti 4. septembri 2015. aasta korraldust nr 1044, millest oli eelnevalt komisjonile teatatud ja mida oli hinnatud otsuse (EL) 2018/702 raames.

(15) Korralduse nr 1247 kohaselt võib nitriteid (E 249 ja E 250) kasutada lihatoodetes vaid selle 3. lisas esitatud tingimustel. Kõnealuses lisas esitatud toiduainerühmad vastavad toidugruppidele, mis on esitatud määruse (EÜ) nr 1333/2008 (toidu lisaainete kohta) II lisas, ning nendega asendatakse nimetatud lisa kohased kasutusviisid.

Toiduaine	Lisatav nitritikogus (mg/kg)
8.3.1 Kuumtöötlemata lihatooted	Kokku 60 mg/kg. Fermenteeritud salaamivorstides kokku 100 mg/kg.
8.3.2 Kuumtöödeldud lihatooted	Kokku 60 mg/kg. Täielikult või poolkonserveeritud toodetes kokku 150 mg/kg. Rullepølse's (lihast rulaadvorst) kokku 100 mg/kg. Traditsioonilistes Taani lihapallides ja maksapasteedis 0 mg/kg.
8.3.4 Traditsioonilised soolatud lihatooted, mille puhul kehtivad nitritite ja nitraatidega seotud lisasätted	Kokku 60 mg/kg. Wiltshire tüüpi peekonis ja seotud toodetes kokku 150 mg/kg. Traditsioonilises soolatud singis (spegeskinke) ja seotud toodetes 150 mg/kg.

(16) Seega kehtib paljude lihatoodete puhul nitritite (E 249 ja E 250) madalam piirnorm 60 mg/kg, samal ajal kui määruse (EÜ) nr 1333/2008 vastavad piirnormid on 100 või 150 mg/kg.

3. MENETLUS

(17) Taani teatas 6. novembri 2020. aasta kirjaga komisjonile oma kavatsusest jätkuvalt kohaldada nitritite kasutamist lihatoodetes käsitlevaid riiklikke õigusnorme, mis erinevad määrusest (EÜ) nr 1333/2008.

(18) Komisjon avaldas teate *Euroopa Liidu Teatajas*, ([7]) et teavitada huvitatud isikuid Taani riiklikest õigusnormidest ja taotluse põhjendustest. Komisjon teavitas 13. jaanuari 2021. aasta kirjaga teatest ka teisi liikmesriike ning andis neile võimaluse esitada 30 päeva jooksul selle kohta märkusi. Komisjon sai selle tähtaja jooksul märkused Soomelt, Lätilt ja Maltalt.

— Soome leiab, et Taani on suutnud tõendada kasu, mis tuleneb riigis lubatud madalamast nitritite tasemest, et kaitsta rahvatervist nitritite ja nitrosamiinide suure tarbimise eest ning tagada piisav kaitse *Clostridium botulinum*'i võimaliku paljunemise vastu. Soome viitab käimasolevale tööle määruses (EÜ) nr 1333/2008 nitriteid ja nitraate käsitlevate sätete läbivaatamisel, et vähendada nende praegusi piirnorme ja lisada uusi nõudeid lihatoodetes leiduvate jääkkoguste kohta. Soomel ei ole teavet ühegi kaebuse kohta (näiteks ekspordi puhul) seoses sellega, et Taani on säilitanud riiklikud nitritieeskirjad. Soome võib seega Taani riikliku erandiga ajutiselt nõustuda. See tuleks siiski läbi vaadata hiljemalt pärast liidu õigusaktide reformimist ja kasutada näiteks lisaainete seire suhtes kohaldatavat ühist metoodikat, mida praegu välja töötatakse.

([7]) ELT C 47, 10.2.2021, lk 7.

— Läti võib Taani taotlust toetada, võttes arvesse esitatud väiteid ja asjaolu, et riiklikud eeskirjad, millega kehtestatakse rangemad nõuded nitritite kasutamisele lihatoodetes, on kehtinud mitu aastat ja Läti eksportivatel tootjatel ei ole selle suhtes vastuväiteid.

— Maltal ei ole tervise või riskihindamise seisukohast vastuväiteid Taanis nitritite suhtes kehtestatud madalama taseme kohta.

4. NITRITITE UUS HINDAMINE

(19) Komisjoni määruse (EL) nr 257/2010 ([8]) kohaselt pidi toiduohutusamet kaaliumnitriti (E 249) ja naatriumnitriti (E 250) ohutust uuesti hindama. Selle hindamise käigus uuris toiduohutusamet toidu teaduskomitee ja toiduohutusameti varasemaid arvamusi ning algset toimikut, huvitatud ettevõtjate ja muude huvitatud isikute esitatud andmeid ning komisjoni ja liikmesriikide poolt kättesaadavaks tehtud andmeid, samuti uuris ta pärast kummagi toidu lisaaine eelmist hindamist avaldatud asjakohast kirjandust.

(20) Taani eelmise teate toetuseks esitatud teave, ([9]) milles käsitleti lihatoodete tarbimist, kokkupuudet nitrititega, botulismi esinemist ning nitrosamiinide moodustumist töödeldud lihatoodetes, esitati toiduohutusametile, et viimane võtaks seda ohutuse uuesti hindamisel arvesse.

(21) Toiduohutusamet esitas 15. juunil 2017 teadusliku arvamuse kaaliumnitriti (E 249) ja naatriumnitriti (E 250) uue hindamise kohta ([10]). Toiduohutusamet määras, et nitritiooni lubatud päevane tarbitav kogus on 0,07 mg kehamassi kilogrammi kohta päevas, ning selgitas, et nitriti toidu lisaainena kasutamine ei too tavaliselt inimeste puhul kaasa lubatud päevase tarbitava koguse ületamist (laste kõrgeima protsentiili puhul täheldati siiski kõnealuse koguse mõningast ületamist). Kui liideti kõik allikad, mille kaudu võib toidu kaudu nitrititega kokku puutuda, st toidu lisaained, nitritite esinemine looduses ja saastumine, siis oleks lubatud päevane tarbitav kogus imikute, maimikute ja teiste laste puhul ületatud keskmise kokkupuute korral ja muude vanuserühmade puhul suurima kokkupuute korral. Toidu lisaainena kasutatavate nitritite osakaal üldises kokkupuutes oli ligikaudu 17 % (vahemik 1,5–36,0 %).

(22) Toiduohutusamet jõudis järeldusele, et kokkupuude endogeensete nitrosamiinidega ei olnud kuigi murettekitav. Mis puudutab kokkupuudet eksogeensete nitrosamiinidega, siis leidis toiduohutusamet lihatoodetele lisatud nitritite ja teatavate toksikoloogiliselt väga ohtlike lenduvate nitrosamiinide moodustumise vahelise seose hindamiseks tehtava süstemaatilise ülevaate tulemuste põhjal, et ei ole võimalik selgelt eristada kõnealuseid seadusega ettenähtud piirides lisatud nitrititest tekkivaid N-nitrosoühendeid nendest, mis esinevad toidu koostises ilma nitritite lisamiseta. Seepärast võttis toiduohutusamet arvesse üldist kokkupuudet, kuigi selline kokkupuude ei tulene üksnes nitriti kasutamisest toidu lisaainena. Toiduohutusameti arvates tekitas teataval määral muret rohke üldine kokkupuude eksogeensete nitrosamiinidega kõikides vanuserühmades peale vanemaealiste inimeste.

(23) Toiduohutusamet kinnitas ka tõendid, mis võimaldavad siduda N-nitrosodimetüülamiini esinemist toidus kolorektaalvähi tekkega, ja teatavad tõendid, millest nähtub, et on seos toiduga omistatud nitritite ja maovähi vahel ning töödeldud lihast saadava summaarse nitriti ja nitraadi ja kolorektaalvähi vahel.

5. KOMISJONIPOOLNE JÄRELEVALVE

(24) Komisjon viis 2014. aastal lõpule kättesaadaval teabel põhineva uuringu, milles jälgis nitriteid käsitlevate liidu eeskirjade kohaldamist liikmesriikides. Uuring põhines kõigile liikmesriikidele esitatud küsimustiku vastustel. Uuringust selgus, et vaatamata mõningatele eranditele on steriliseerimata lihatoodetele lisatavate nitritite tavaline kogus liidu piirnormist väiksem, kuid Taani piirnormist suurem. Aruandes järeldas komisjon, et tuleks kaaluda nitritite suhtes praegu kehtivate piirnormide muutmise võimalust.

([8]) Komisjoni 25. märtsi 2010. aasta määrus (EL) nr 257/2010, millega kehtestatakse toidus lubatud lisaainete uue hindamise kava kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1333/2008 toidu lisaainete kohta (ELT L 80, 26.3.2010, lk 19).

([9]) Teade, mille Taani esitas komisjonile 25. novembri 2014. aasta kirjaga.

([10]) EFSA Journal 2017;15(6):4786

(25) Seepärast võttis komisjon ette *ad hoc*-uuringu selle kohta, kuidas tööstuses kasutatakse nitriteid eri lihatootekategooriate puhul. 2016. aastal lõpule viidud uuringust nähtus ka, et on võimalik läbi vaadata praegu liidu õigusaktidega lubatud nitritite piirnormid.

(26) Komisjon peab arvesse võtma liikmesriikide vastustel põhineva uuringu järeldusi, nitritite tööstuses kasutamise kohta tehtud *ad hoc*-uuringut, toiduohutusameti poolt läbiviidud uuestihindamist ja Taani esitatud andmeid, et kaaluda, kas määruse (EÜ) nr 1333/2008 kohased nitritite piirnormid tuleks läbi vaadata. Nitritite piirnormide läbivaatamist arutatakse praegu liikmesriikidega.

II. **HINNANG**

1. VASTUVÕETAVUS

(27) ELi toimimise lepingu artikli 114 lõigete 4 ja 6 kohaselt võib liikmesriik pärast ühtlustamismeetme vastuvõtmist ELi toimimise lepingu artiklis 36 märgitud oluliste vajaduste tõttu või seoses keskkonna või töökeskkonna kaitsega säilitada rangemad siseriiklikud normid, kui ta teatab nendest normidest ja nende säilitamise põhjustest komisjonile ning kui komisjon kiidab kõnealused meetmed heaks.

(28) Taani teade on seotud riiklike õigusnormidega, mis erinevad määruse (EÜ) nr 1333/2008 II lisa E osa sätetest kaaliumnitriti (E 249) ja naatriumnitriti (E 250) kohta. Nimetatud kehtivad Taani õigusnormid olid põhimõtteliselt olemas juba siis, kui liidu õigusnormid sätestati algselt direktiivis 2006/52/EÜ.

(29) Taani korraldusega nr 1247 lubatakse lihatoodetele lisada nitriteid ainult sel juhul, kui lisamisel ei ületata konkreetseid piirnorme. Sõltuvalt asjaomastest toodetest on need maksimaalsed kogused 0, 60, 100 või 150 mg/kg, mis on teatavate toodete puhul väiksemad määruses (EÜ) nr 1333/2008 sätestatud kogustest. Lisaks ei näe Taani õigusnormid erinevalt määrusest (EÜ) nr 1333/2008 ette mingeid erandeid nitritite piirnormide määramise põhimõttest ega luba seega turule lasta teatavaid traditsioonilise tootmisprotsessi teel saadud lihatooteid, mis pärinevad teistest liikmesriikidest.

(30) Taani õigusnormid on seega määruse (EÜ) nr 1333/2008 sätetest rangemad selle poolest, et maksimaalsed lisatavad kogused on mitme tooteliigi omadest väiksemad (paljudel juhtudel 60 mg/kg), ja selle poolest, et nende sätetega ei lubata lasta teatavaid traditsioonilisi lihatooteid turule jääkide piirnormide alusel.

(31) Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikega 4 lisati teatele põhjendus ühe või mitme ELi toimimise lepingu artiklis 36 märgitud olulise vajaduse kohta, käesoleval juhul vajaduse kohta kaitsta inimeste tervist ja elu. Taani keskkonna- ja toiduministeeriumi 3. aprilli 2020. aasta memorandumis ja Taani tehnikaülikooli juurde kuuluva riikliku toiduinstituudi ajakohastatud ohutushindamises antakse lisateavet, mis käsitleb lihatoodete tarbimist ja importi, kokkupuudet nitrititega, Taani turul olevates lihatoodetes sisalduvaid nitriteid käsitlevat analüüsi, botulismi esinemist ning nitrosamiinide teket töödeldud lihatoodetes.

(32) Eespool kirjeldatud asjaolusid arvestades leiab komisjon, et taotlus, mille Taani on esitanud eesmärgiga saada luba säilitada oma riiklikud õigusnormid nitritite kasutamise kohta lihatoodetes, on ELi toimimise lepingu artikli 114 lõike 4 alusel vastuvõetav.

2. PÕHJENDUSTE HINDAMINE

(33) Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikele 4 ja lõike 6 esimesele lõigule peab komisjon välja selgitama, kas on täidetud kõik kõnealuses artiklis sätestatud tingimused, mis annavad liikmesriigile võimaluse säilitada liidu ühtlustamismeetmest erinevad riiklikud õigusnormid.

(34) Eelkõige peab komisjon hindama, kas kõnealused riiklikud normid on õigustatud ELi toimimise lepingu artiklis 36 sätestatud oluliste vajadustega või seoses keskkonna või töökeskkonna kaitsmisega ning kas need ei lähe kaugemale, kui on vaja põhjendatud eesmärgi saavutamiseks. Kui komisjon leiab, et riiklikud õigusnormid vastavad eespool osutatud tingimustele, peab ta ELi toimimise lepingu artikli 114 lõike 6 kohaselt veel kontrollima, kas kõnealused riiklikud õigusnormid on või ei ole meelevaldse diskrimineerimise vahendid või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangud ning kas need kujutavad või ei kujuta endast takistust siseturu toimimisele.

(35) ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikega 6 kehtestatud tähtaegu silmas pidades peab komisjon artikli 114 lõike 4 kohaselt teatatud riiklike meetmete põhjendatuse uurimisel võtma aluseks põhjendused, mille on esitanud asjaomane liikmesriik. Tõendamiskohustus on riiklike meetmete säilitamise taotluse esitanud liikmesriigil.

(36) Kui aga komisjoni käsutuses on andmeid, et liidu ühtlustamismeede, millest teatatud riiklikud õigusnormid erinevad, tuleks läbi vaadata, võib ta selliseid andmeid teatatud riiklike õigusnormide hindamisel arvesse võtta.

2.1. **Taani seisukoht**

(37) Taani väidab, et tema riiklikud õigusnormid tagavad inimeste tervise ja elu parema kaitse sellega, et neis on sätestatud nitritite väiksem maksimaalne lisatav kogus, kui on ette nähtud määrusega (EÜ) nr 1333/2008, ja nendega ei lubata turule lasta traditsioonilisi lihatooteid, mille puhul ei ole võimalik lisatud koguseid kindlaks teha. Taani märgib, et tema õigusnormid on kehtestatud täielikus kooskõlas toidu teaduskomitee 1990. ja 1995. aasta arvamustega, ning leiab ühtlasi, et nimetatud õigusnormid on õigustatud toiduohutusameti 26. novembri 2003. aasta arvamuse ja ameti viimasele, 15. juuni 2017. aasta arvamusele Taani antud hinnangu kohaselt.

(38) Taani leiab, et üldisest teaduslikust hinnangust nähtub, et a) nitritite ja nitraatide kasutamist tuleks vähendada nii palju kui võimalik, kasutades diferentseeritud koguseid vastavalt eri toiduainetega seotud tehnilistele vajadustele, b) nitritite ja nitraatide kasutamist tuleks reguleerida pigem lisatavate koguste kui jääkkoguste osas ning c) vajalik säilitamisaste saavutatakse toiduohutusameti (2003) soovitatud koguseid kasutades. Sellega seoses leiab Taani, et ta järgib oma riiklikes õigusnormides nimetatud soovitusi läbivalt, samal ajal kui määruses (EÜ) nr 1333/2008 neid nitritite osas ei järgita.

(39) Taani hinnangul on mure määrusega (EÜ) nr 1333/2008 lubatud nitritikoguste kasutamise pärast seotud eelkõige suurema nitrosamiinide moodustumise riskiga. Vastupidiselt hiljutisele toiduohutusameti arvamusele leiab Taani, et nii lenduvate kui mittelenduvate nitrosamiinide moodustumine sõltub lisatud nitritite hulgast, samas kui toiduohutusamet näeb seost üksnes viimati nimetatu puhul. Taani väitel on teaduslikult tõestatud, et paljud lenduvad nitrosamiinid on kantserogeensed ja genotoksilised ning hiljutised epidemioloogilised uuringud osutavad lihatoodete tarbimise ja erinevate vähktõve vormide vahelisele seosele. Taani arvates toetab see piirangute kehtestamist nitritite kui toidu lisaainete kasutamisele. Taani juhib tähelepanu ka sellele, et kuigi Taani elanikkonda puudutava kõige hiljutisema hinnangu kohaselt on töödeldud lihast saadav nitritikogus tunduvalt väiksem kui lubatud päevane tarbitav kogus, arvab toiduohutusamet, et suure osa Taani elanikkonna puhul ületab toidu kaudu omastatud kogus lubatud päevast tarbitavat kogust. Taani sõnul on see samuti argument toidu lisaainena kasutatava nitriti piirava kasutamise säilitamiseks.

(40) Taani rõhutab veel, et tema riiklikud õigusnormid on kehtinud palju aastaid ja seni pole kunagi olnud probleeme asjaomaste toodete säilimisega. Peale selle on Taanis teiste liikmesriikidega võrreldes suhteliselt väike botulismi esinemise sagedus ja 1980. aastast peale ei ole registreeritud ühtegi botulismijuhtu, mis oleks seotud lihatoodete tarbimisega. Taani märgib, et riigis ei ole alates 2006. aastast registreeritud ühtki botulismijuhtu. Seega leitakse, et Taani õigusnormidega nitritite lihatoodetes kasutamise kohta tagatakse endiselt täielik toidumürgitusevastane kaitse.

(41) Taani keskkonna- ja toiduministeeriumi 3. aprilli 2020. aasta memorandumis esitatakse lisateavet lihatoodete tarbimise ja impordi ning nitrititega kokkupuute kohta ning analüüsi kohta, mis käsitleb nitriteid Taani turul olevates lihatoodetes.

(42) Taani ametiasutuste sõnul näitavad selles memorandumis esitatud värskeimad andmed, et tarbimisharjumused ei ole oluliselt muutunud. Lihatoodete tarbimine ei ole suurenenud vaid püsib stabiilne. Sellistest tarbitud lihatoodetest, millele võib lisada nitritit, on ülekaalus need, mis kuuluvad madala piirnormi (60 mg/kg) alla.

(43) Mis puutub kaubandusse, siis on Taani jõudnud järeldusele, et Taani erieeskirjade säilitamine ei ole avaldanud negatiivset mõju teatavate toodete impordile teistest liikmesriikidest ning aastatel 2017–2019 on import ligikaudu 4 % kasvanud. Lihatoodete nitritisisaldust käsitleva analüüsi põhjal osutab Taani sellele, et Taanis kehtivaid rangemaid piirnorme üldiselt järgitakse, sealhulgas seoses nitriti kasutamisega soolvees soolatud lihatoodetes jaemüügiga tegelevates lihakauplustes, kelle järelevalvet nõuti komisjoni otsusega (EL) 2018/702.

(44) Seega leiab Taani, et on põhjendatud säilitada riiklikud õigusnormid nitritite lihatoodetes kasutamise kohta, mis on määruses (EÜ) nr 1333/2008 sätestatust rangemad. Taani sõnul nähtub vastavalt otsusele (EL) 2018/702 korraldatud seirest, et varem arvesse võetud tervisekaalutlused on endiselt asjakohased. Lõpuks väidab ta, et kättesaadavate andmete põhjal ei takista Taani õigusnormid asjaomaste toodetega kauplemist.

2.2. **Taani seisukoha hinnang**

2.2.1. *ELi toimimise lepingu artiklis 36 osutatud olulistel vajadustel rajanev põhjendus*

(45) Taani riiklike õigusnormide eesmärk on saavutada inimeste tervise ja elu parem kaitse seoses nende kokkupuutega nitrititega ja nitrosamiinide võimaliku tekkimisega lihatoodetes ning seepärast on neis kehtestatud paljude lihatoodete suhtes määruse (EÜ) nr 1333/2008 kohastest piirnormidest väiksem maksimaalne lisatav nitritikogus ja keelatud lasta turule tooteid, mille puhul on võimalik kindlaks määrata vaid jääkide piirnormid.

(46) Et hinnata, kas Taani riiklikud õigusnormid on ka tegelikult selle eesmärgi saavutamiseks kohased ja vajalikud, tuleb arvesse võtta mitut tegurit. Eelkõige tuleb tasakaalustada kaks terviseriski: ühelt poolt nitrosamiinide sisaldus lihatoodetes ja teiselt poolt lihatoodete mikrobioloogiline ohutus. Viimane aspekt on enam kui tehnoloogiline vajadus, see on ka eraldi võttes väga oluline tervisekriteerium. Kuigi tunnistatakse, et lihatoodete nitritikoguseid tuleb piirata, ei too liha väiksem nitritisisaldus automaatselt kaasa inimeste tervise paremat kaitset. Kõige kohasem nitritikogus sõltub mitmest tegurist, millele on toidu teaduskomitee ja toiduohutusamet asjakohastes arvamustes osutanud, nt soola lisamine, niiskusesisaldus, pH, toote säilivusaeg, hügieen, õige temperatuur jms.

(47) Komisjon peab hindama Taani seadusandja tehtud konkreetseid valikuid ja kogemust seoses nende eeskirjadega, mis on kehtinud märkimisväärselt pikka aega. Toidumürgituste ja eelkõige botulismi esinemise sageduse kohta esitatud näitajate abil on Taani tõendanud, et ta on siiamaani saavutanud oma riiklike õigusnormidega rahuldava tulemuse. Üldiselt nähtub nendest andmetest, et Taani õigusaktides sätestatud piirnormid on praegu Taanis valmistatavate lihatoodete ja seal kasutatavate valmistamisviiside mikrobioloogilise ohutuse tagamiseks piisavad.

(48) Komisjon leiab, et liidu teadusorganite asjakohaste teaduslike arvamustega kooskõlas olevad Taani riiklikud õigusnormid põhinevad maksimaalsete lisatavate koguste määratlemisel ja vastavad kõnealuste arvamuste kohasele nitritite maksimaalsete lisatavate koguste vahemikule, st 50–150 mg/kg. Samal ajal on Taani kehtestanud teatavate lihatoodete rühmade puhul määrusega võrreldes täpsemad maksimaalsed lisatavad kogused, võttes arvesse Taanis levinud eri lihatootekategooriaid ja valmistamisviise.

(49) Lisaks sellele tuleb arvesse võtta, et Taani esitatud teabe alusel tarbib Taani elanikkond enamasti lihatooteid, mille suhtes kehtiv piirnorm on 60 mg/kg ja mis tuleks asendada piirnormiga 100 või 150 mg/kg. Ehkki Taani tootjad, nagu ka teiste liikmesriikide tootjad, ei ole kohustatud praegu oma toodetesse lisatavat nitritikogust suurendama määruses (EÜ) nr 1333/2008 osutatud piirnormini, ei saa välistada, et Taani elanikkonna tegelik kokkupuude nitititega suureneks.

(50) Komisjon on praegu kättesaadavast teabest lähtudes seisukohal, et taotluse säilitada teatatud meetmed võib ajutiselt heaks kiita Taani rahvatervise kaitse põhjendusega.

2.2.2. *Meelevaldse diskrimineerimise vahendite, liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangute või siseturu toimimise takistuste puudumine*

2.2.2.1. Meelevaldse diskrimineerimise puudumine

(51) ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikega 6 kohustatakse komisjoni kindlaks tegema, et kavandatud meetmeid ei kasutata meelevaldse diskrimineerimise vahendina. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tähendab diskrimineerimise puudumine seda, et ühesuguseid olukordi ei või käsitleda eri viisil ning erinevaid olukordi ei või käsitleda ühtmoodi.

(52) Taani riiklikud eeskirjad kehtivad nii kohalike toodete kui ka muudest liikmesriikidest pärit toodete kohta. Vastupidiste tõendite puudumise tõttu võib järeldada, et kõnealused riiklikud õigusnormid ei ole meelevaldse diskrimineerimise vahendid.

2.2.2.2. Varjatud kaubanduspiirangu puudumine

(53) Riiklikud õigusnormid, mis on toodete kasutuse suhtes liidu määruse sätetest piiravamad, kujutavad endast tavaliselt kaubanduspiirangut, kuna tooteid, mida võib ülejäänud liidus seaduslikult turule lasta ja kasutada, ei tohi kasutuskeelu tõttu asjaomases liikmesriigis turule lasta. ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikes 6 sätestatud eeltingimuste eesmärk on ära hoida sama artikli lõigetes 4 ja 5 sätestatud kriteeriumidele vastavate piirangute kohaldamine valedel põhjustel, nii et need tegelikkuses kujutaksid endast majanduslikke meetmeid teistest liikmesriikidest pärit toodete impordi tõkestamiseks, et kaudselt kaitsta kodumaist toodangut.

(54) Võttes arvesse, et Taani eeskirjad toovad kaasa teatavatele lihatoodetele nitritite lisamise rangemad normid ka teistes liikmesriikides asuvatele ettevõtjatele, kes asuvad muidu ühtlustatud eeskirjade kohaldamisalas, võivad need kaubandust varjatult piirata või takistada siseturu toimimist. Siiski tunnistatakse, et ELi toimimise lepingu artikli 114 lõiget 6 tuleb lugeda nii, et heaks ei tohi kiita ainult sellist riiklikku meedet, mis kujutab ebaproportsionaalset takistust siseturule. Sellega seoses on Taani esitanud arvud, millest nähtub, et teatavate lihatoodete import teistest liikmesriikidest on kasvanud aastatel 1994–2019.

(55) Kuivõrd puuduvad tõendid, mis näitaksid, et riiklikud õigusnormid kujutavad endast tõepoolest riigi toodangu kaitsmiseks mõeldud meedet, võib järeldada, et need ei piira varjatult liikmesriikidevahelist kaubandust.

2.2.2.3. Siseturu toimimist takistavate asjaolude puudumine

(56) Kõnealust tingimust ei või tõlgendada viisil, nagu keelaks see heaks kiita mis tahes riiklikku meedet, mis võib tõenäoliselt mõjutada siseturu toimimist. Tegelikult on iga siseriiklik meede, mis siseturu rajamiseks ja toimimiseks vastu võetud ühtlustamismeetmest erineb, oma sisult suure tõenäosusega siseturgu mõjutav meede. Seega tuleb ELi toimimise lepingu artiklis 114 sätestatud menetluse kasuliku olemuse säilitamiseks mõista siseturu toimimise takistamist ELi toimimise lepingu artikli 114 lõike 6 tähenduses kui mõju, mis on taotletava eesmärgiga võrreldes ebaproportsionaalne.

(57) Võttes arvesse Taani mainitud kasu tervisele tänu nitritite kokkupuute vähendamisele lihatoodetes ja asjaolu, et mõju kaubandusele näib praegu kättesaadava teabe alusel puuduvat või on äärmiselt piiratud, on komisjon arvamusel, et Taani teatatud eeskirjad võib ajutiselt säilitada põhjendusega, et nende eesmärk on kaitsta inimeste elu ja tervist, arvestades, et need ei ole ebaproportsionaalsed ega kujuta endast seepärast takistust siseturu toimimisele ELi toimimise lepingu artikli 114 lõike 6 tähenduses.

(58) Seda analüüsi arvesse võttes on komisjon seisukohal, et siseturu toimimist takistava asjaolu puudumise tingimus on täidetud.

2.2.3. *Ajaline piiratus*

(59) Eespool esitatud järeldused põhinevad praegu kättesaadaval teabel ning eelkõige andmetel, millest nähtub, et Taani on suutnud botulismi kontrolli all hoida teatavat liiki lihatoodetele lisatava nitriti väiksemast maksimaalsest kogusest hoolimata, häirimata samal ajal ebaproportsionaalsel määral kaubandust.

(60) Teine oluline tegur on lihatoodete tarbimise määr Taanis, millega seoses võib määruse (EÜ) nr 1333/2008 kohaldamine kaasa tuua Taani elanikkonna suurema kokkupuute nitritite ja võimalik, et ka nitrosamiinidega.

(61) Taani peaks olukorda jälgima ja koguma andmeid selle kohta, kas määruses (EÜ) nr 1333/2008 sätestatud piirmäärade kohaldamisega saavutatakse nõutav kaitsetase, ja kui ei saavutata, siis kas see tooks kaasa vastuvõetamatu riski inimeste tervisele. Eelkõige tuleks koguda andmeid botulismi kontrolli all hoidmise ning nitriteid käsitlevate Taani riiklike õigusnormide kohta. Samuti peaks Taani ka edaspidi koguma andmeid lihatoodete impordi kohta teistest liikmesriikidest. Taanilt nõutakse, et ta saadaks komisjonile kogutud andmete kohta aruande kahe aasta jooksul alates käesoleva otsuse vastuvõtmisest.

Seda arvesse võttes on komisjon seisukohal, et kõnealused riiklikud õigusnormid võib eespool täpsustatud ulatuses kolmeks aastaks heaks kiita.

III. **JÄRELDUS**

(62) Eespool esitatud kaalutlusi ning Soome, Läti ja Malta poolt Taani ametiasutuste esitatud teate kohta antud märkusi arvesse võttes leiab komisjon, et 6. novembril 2020 komisjonini jõudnud Taani taotlus säilitada riiklikud õigusnormid nitritite lisamise kohta, mis on määruses (EÜ) nr 1333/2008 sätestatust rangemad, on võimalik kiita heaks kolmeks aastaks alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast. Taani peaks olukorda ka edaspidi jälgima ja koguma andmeid selle kohta, kas määruses (EÜ) nr 1333/2008 sätestatud piirmäärade kohaldamisega saavutatakse nõutav kaitsetase, ja kui ei saavutata, siis kas see tooks kaasa vastuvõetamatu riski inimeste tervisele,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Kiidetakse heaks nitritite lisamist lihatoodetele käsitlevad riiklikud õigusnormid, mis on sätestatud 30. oktoobri 2018. aasta korralduses nr 1247 lisaainete kohta toiduainetes (*BEK nr 1247 af 30.10.2018, Udskriftsdato:3.9.2020, Miljø- og Fødevareministeriet*) ning millest Taani Kuningriik teatas komisjonile 6. novembri 2020. aasta kirjaga vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikele 4.

Artikkel 2

Käesolev otsus kehtib kuni 5. maini 2024.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Taani Kuningriigile.

Brüssel, 5. mai 2021

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Stella KYRIAKIDES